

ALCHENE

➤ Definiție

Sunt hidrocarburi nesaturate care conțin ca grupare funcțională o legătură dublă C=C.
Se mai numesc și *olefine*.

➤ Formula generală

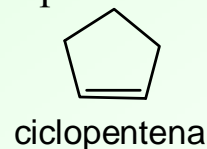
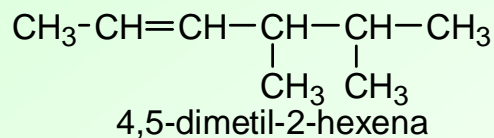
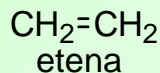
▪ Alchene aciclice C_nH_{2n}

▪ Alchene ciclice C_nH_{2n-2}

➤ Nomenclatura

1. Denumiri IUPAC:

- Se formează înlocuind terminația *an* din alcani cu *enă* sau *ilenă*
- În catene, se notează cu cifra cea mai mică poziția dublei legături pe catena cea mai lungă.

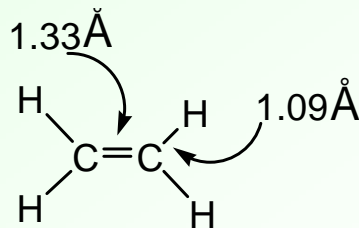

➤ Izomeria

- Alchenele prezintă izomerie de catenă, de poziție, de funcțiune (cu cicloalcanii) și izomerie geometrică

➤ Structura

- Atomii de carbon ai dublei legături a alchenelor se găsesc în stare de hibridizare sp^2 și formează legături covalente simple σ_{C-C} , σ_{C-H} și o legătură π .
- geometria moleculei este plană cu unghiuri de valență de 120°

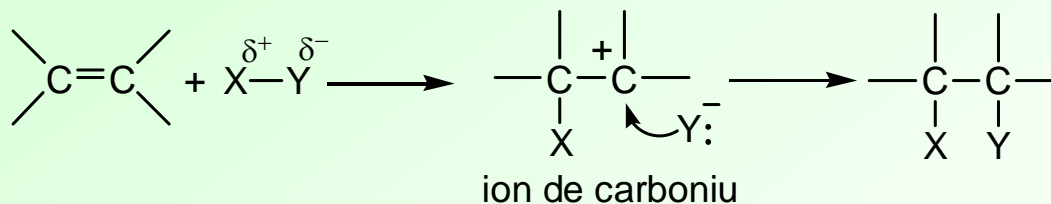
➤ Proprietăți fizice

- Primii termeni ai seriei sunt gazoși, termenii mijlocii sunt lichizi iar cei superiori solizi
- T.f. ale izomerilor *cis* sunt puțin mai mici decât cele ale izomerilor *trans*
- Alchenele au densități mai mici decât apa (0.6-0.7 g/cm³)

➤ Proprietăți chimice

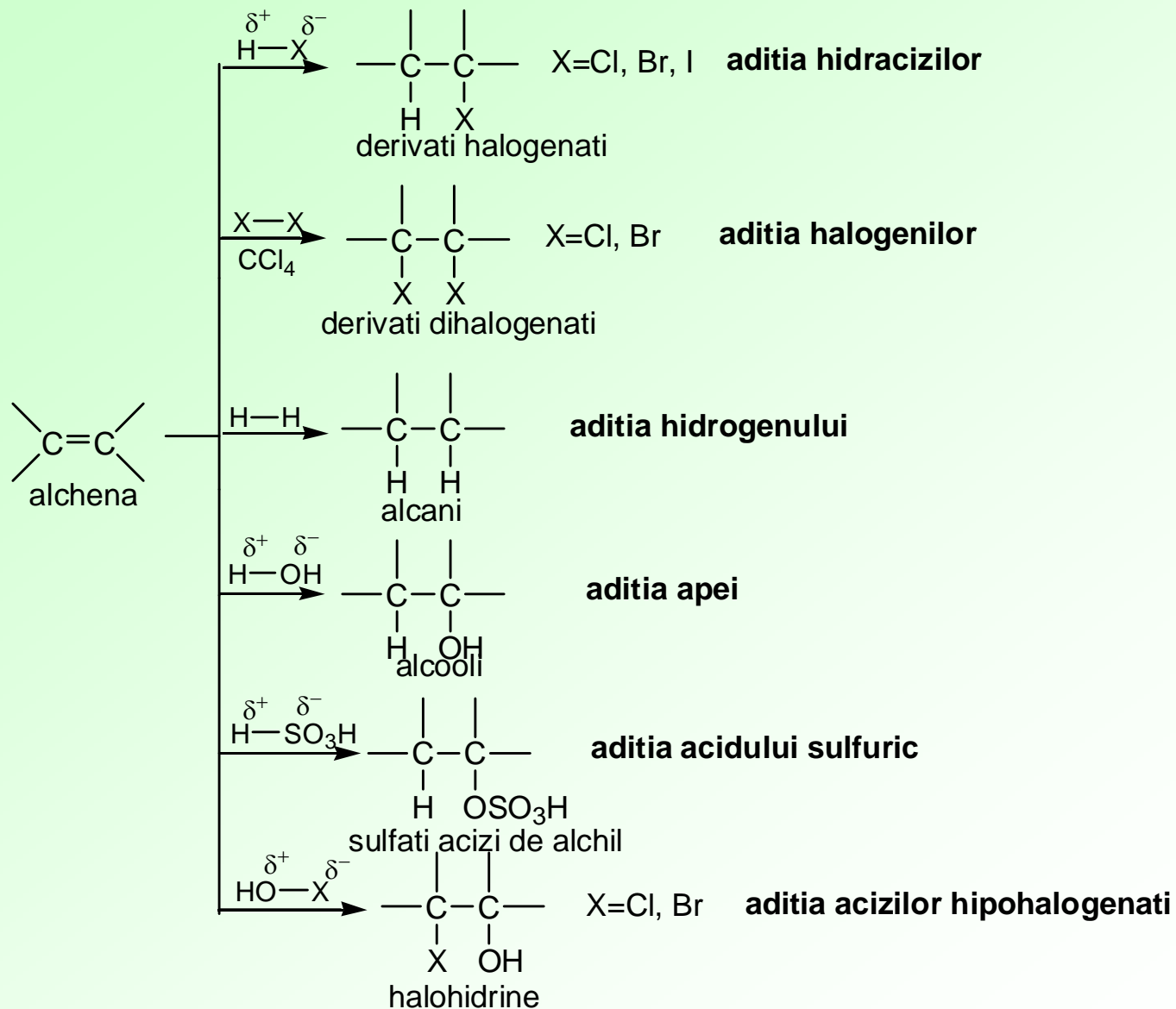
- Alchenele sunt mult mai reactive decât alcanii corespunzători

1. Adiția electrofilă la alchene

- După această reacție generală au loc următoarele reacții de adiție:

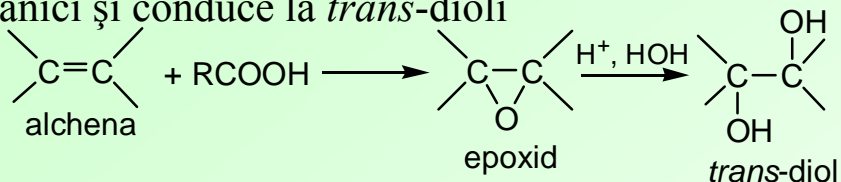
ALCHENE

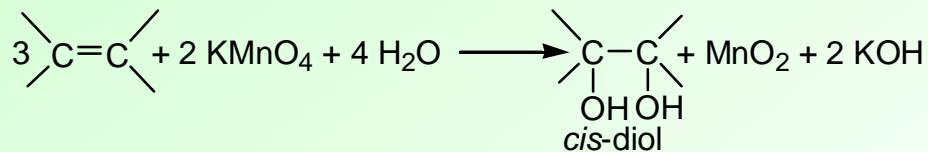
2. Reacții de oxidare ale alchenelor

- În funcție de natura agentului oxidant, se poate rupe numai legătura π sau și legătura π și legătura σ

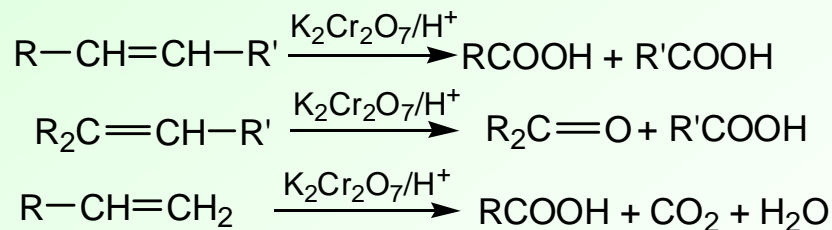
a. Epoxidarea alchenelor – decurge cu ruperea legăturii π , se realizează cu peracizi, obținuți *in situ*, din acizi organici și conduce la *trans*-dioli

b. Reacția de hidroxilare – decurge sub acțiunea permanganatului de potasiu conducând la *cis*-dioli și servește la recunoașterea dublei legături (are loc cu decolorarea soluției de permanganat).

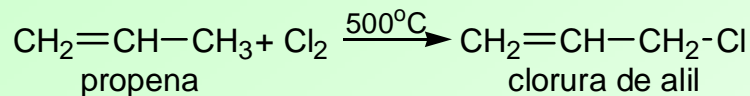

c. Oxidarea energetică – se realizează cu agenți oxidanți ($\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$, $\text{KMnO}_4/\text{H}_2\text{SO}_4$ sau $\text{CrO}_3/\text{CH}_3\text{COOH}$ la cald) și decurge cu scindarea legăturii duble, conducând la compuși carbonilici sau acizi carboxilici. Reacția este folosită la determinarea structurii compușilor organici

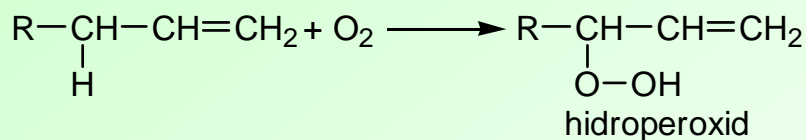

3. Reacții de substituție în poziție alilică

a. Halogenarea în poziție alilică – se realizează cu halogeni, la temperatură ridicată și întuneric, după un mecanism radicalic

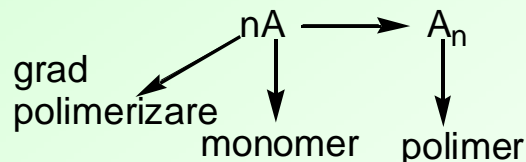

b. Autooxidarea în poziție alilică – se realizează cu oxigen din aer sau cu peroxizi și conduce la hidroperoxizi.

4. Reacția de polimerizare

▪ În condiții radicalice sau ionice, alchenele (numite **monomeri**) dau reacții de poliadiție, formând **polimeri** (compuși macromoleculari cu aceeași compoziție elementară) prin desfacerea legăturilor π .

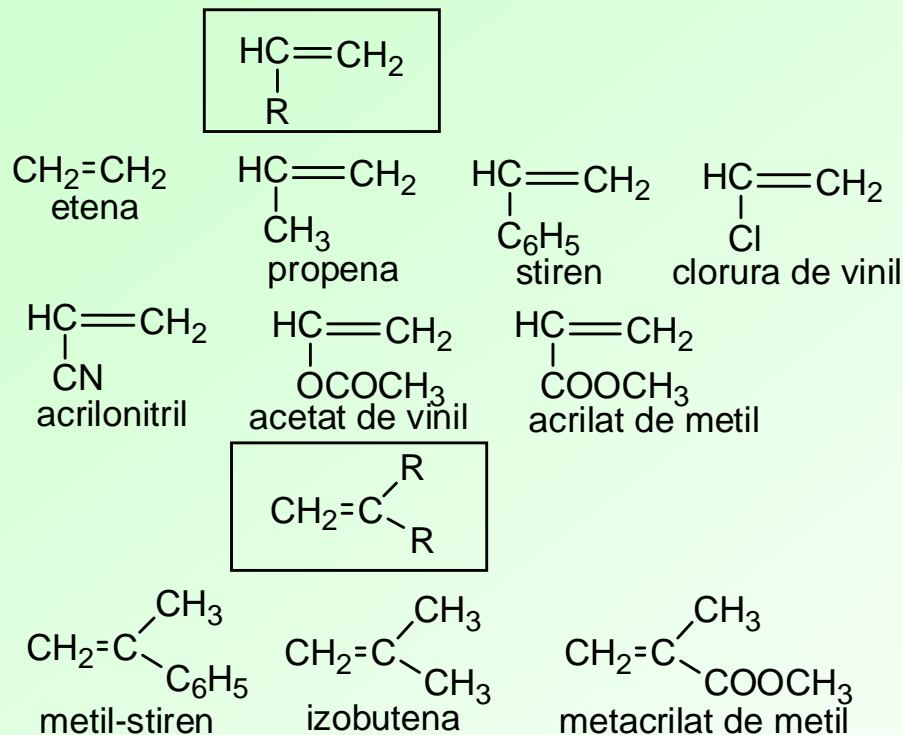
▪ În macromolecule se repetă o anumită unitate structurală de un număr mare de ori, numit **grad de polimerizare (n)**

▪ Cunosând masa moleculară M a macromoleculei și masa moleculară m a monomerului se poate afla gradul de polimerizare

$$M = nm$$

ALCHENE

- În reacțiile de polimerizare se utilizează monomeri vinilici de tipul:

➤ Reprezentanți. Utilizări

- Etena** se obține prin piroliza alcanilor inferiori și este utilizată în sinteza organică pentru obținerea polietilenei, etilenoxidului, alcoolilor superiori, etc. De asemenea este folosită ca substanță de coacere pentru fructe și legume
- Propena** este utilizată pe scară largă la fabricarea polipropilenei și a acrilonitrilului.
- Butenele** sunt comonomeri pentru cauciucuri.
- Stirenul** și **α -metil-stirenul** sunt monomeri pentru fabricarea polistirenului și a cauciucurilor sintetice.
- Legătura dublă o regăsim și în compuși naturali de tipul hormonilor și vitaminelor

➤ Definiție

Sunt hidrocarburi nesaturate care conțin ca grupare funcțională o legătură triplă $C\equiv C$. Se mai numesc și *acetilene*.

➤ Formula generală C_nH_{2n-2}

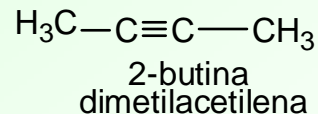
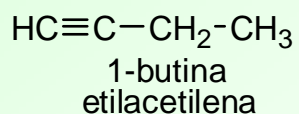
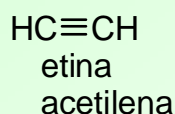
➤ Nomenclatura

1. Denumiri IUPAC:

- Se formează înlocuind terminația *an* din alcani cu *ină*
- În catene, se notează cu cifra cea mai mică, poziția triplei legături pe catena cea mai lungă.

2. Denumiri uzuale:

- Alchinele se pot denumi ca derivați ai acetilenei (etina)

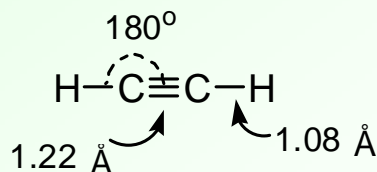

➤ Izomeria

- Alchinele prezintă izomerie de catenă, de poziție și de funcțiune (cu alchenele ciclice și cu dienele)

➤ Structura

- Atomii de carbon ai triplei legături a alchenelor se găsesc în stare de hibridizare sp și formează 2 legături covalente simple σ_{C-C} , σ_{C-H} și 2 legături π .
- Geometria moleculei este digonală, cu unghiul de valență de 180°

➤ Proprietăți fizice

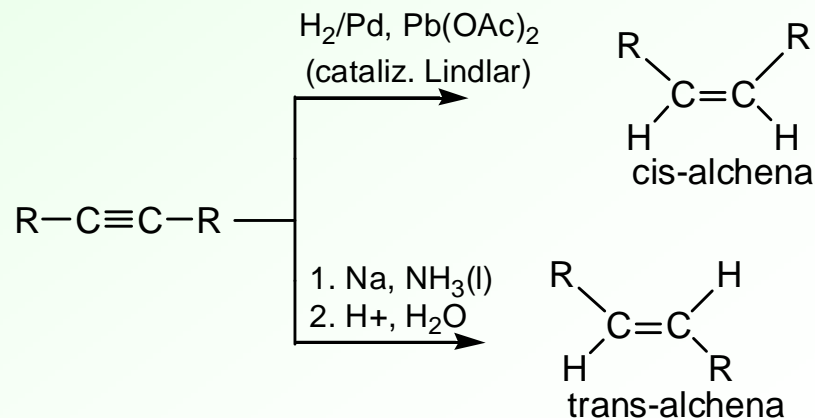
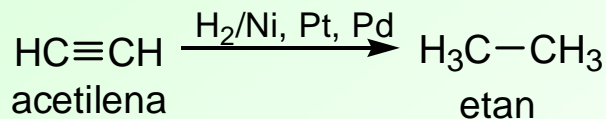
- Sunt substanțe cu polaritate redusă
- T.f. cresc cu creșterea masei moleculare fiind apropiate de cele ale alcanilor corespunzători
- Alchinele au densități mai mici decât apa
- Sunt insolubile în apă, dar ușor solubile în solvenți organici uzuali: eter de petrol, tetraclorură de carbon, acetonă

➤ Proprietăți chimice

- Ținând cont de structura lor, reacțiile alchinelor se împart în:
  - reacții de adiție la legătura triplă
  - reacții ale hidrogenului acetilenic
  - reacții ale poziției propargilice

1. Reacții de adiție la alchine

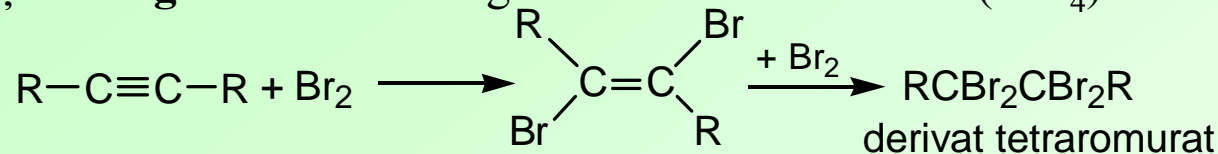
a. Hidrogenarea alchinelor – în funcție de condiții, poate fi totală, până la alcani sau parțială, până la alchene

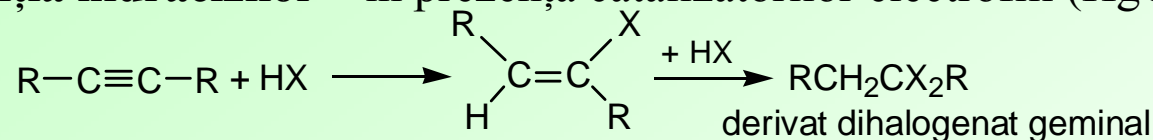

ALCHINE

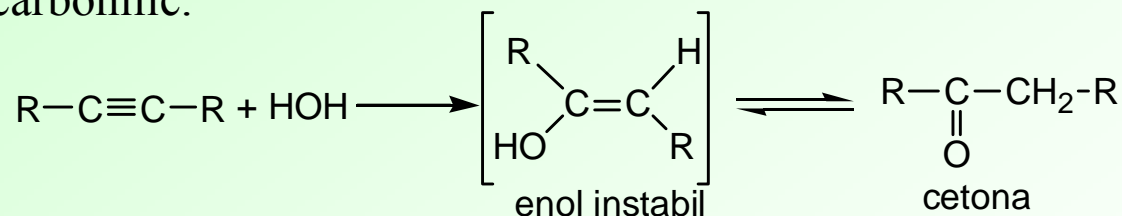
b. Adiția halogenilor – în fază gazoasă sau solvent inert (CCl_4)

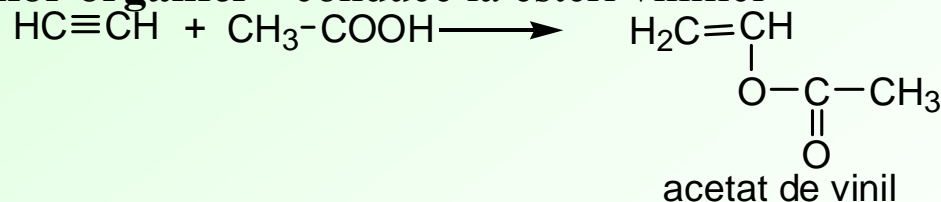
c. Adiția hidracizilor – în prezența catalizatorilor electrofili (HgCl_2)

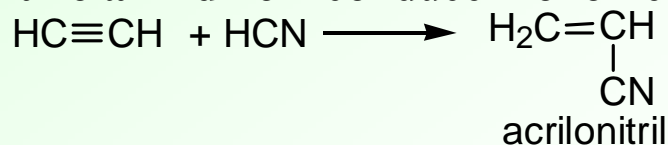
d. Adiția apei la alchine (*reacția Kucarov*) – în prezența acidului sulfuric și a sărurilor de mercur. Produsul de adiție (enolul) suferă o *tautomerie ceto-enolică*, cu formarea unui compus carbonilic.

e. Adiția acizilor organici – conduce la esteri vinilici

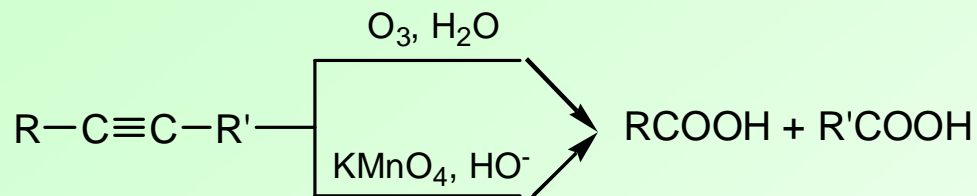

f. Adiția acidului cianhidric – conduce monomeri vinilici

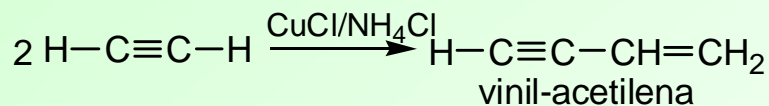
ALCHINE

2. Reacții de oxidare — se realizează în prezența ozonului sau a permanganatului de potasiu în mediu alcalin și conduc prin scindare oxidativă la acizi carboxilici

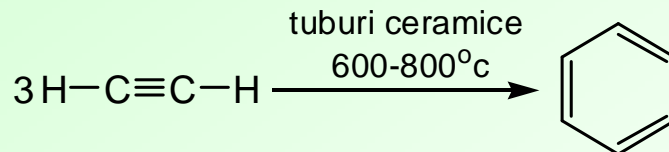

3. Reacții de polimerizare — depind de condițiile de reacție și conduc la anulene

a. Dimerizarea acetilenelor — conduce la enine și poliine.

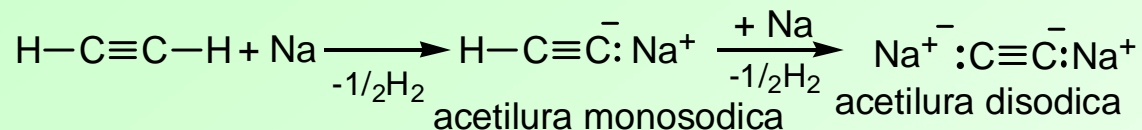
b. Trimerizarea acetilenelor — conduce la benzen sau alchil-benzeni

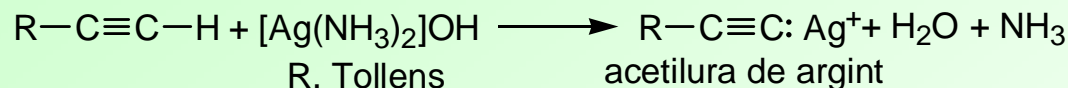
4. Reacții ale hidrogenului acetilenic

- Legătura C-H marginală din alchinele terminale este relativ polară, având un caracter slab acid, care se poate evidenția prin formarea sărurilor cu metalele, numite **acetiluri**

a. Formarea acetilurilor metalelor alcaline – are loc la tratarea cu sodiu metalic

b. Formarea acetilurilor metalelor tranziționale

- Acetilurile metalelor tranziționale sunt stabile în apă dar în stare uscată sunt ușor explozibile la lovire. Cele ale metalelor alcaline reacționează violent cu apa.

➤ Reprezentanți. Utilizări

- **Acetilena** se obține prin descompunerea metanului sau prin reacția carburii de calciu (carbid) cu apa. Este folosită la sudură (arzătorul oxiacetilenic), la fabricarea aldehydei acetice și a monomerilor vinilici
- În natură se regăsesc puține substanțe cu structură alchinică, răspândite în mediul animal și vegetal

DIENE ȘI POLIENE

➤ Definiție

Sunt hidrocarburi nesaturate cu două sau mai multe duble legături

➤ Formula generală diene C_nH_{2n-2}

➤ Clasificare

- ❖ Cu legături duble cumulate $H_2C=C=CH_2$
1,2-propadiena (alena)
- ❖ Cu legături duble conjugate $H_2C=CH-CH=CH_2$
1,3-butadiena
- ❖ Cu legături duble izolate $H_2C=CH-CH_2-CH=CH_2$
1,4-pentadiena

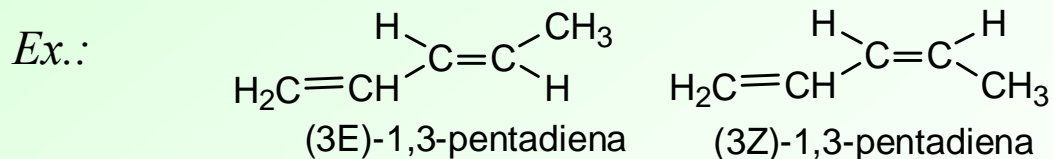
➤ Nomenclatura

1. După regulile IUPAC:

- Polienele conjugate se denumesc adăugând sufixul dienă, trienă etc., la rădăcina hidrocarburilor saturate, indicând prin cifre și poziția dublelor legături.

➤ Izomerie

- Dacă substituenții la dubla legătură sunt diferiți, prezintă izomerie geometrică.

DIENE ȘI POLIENE

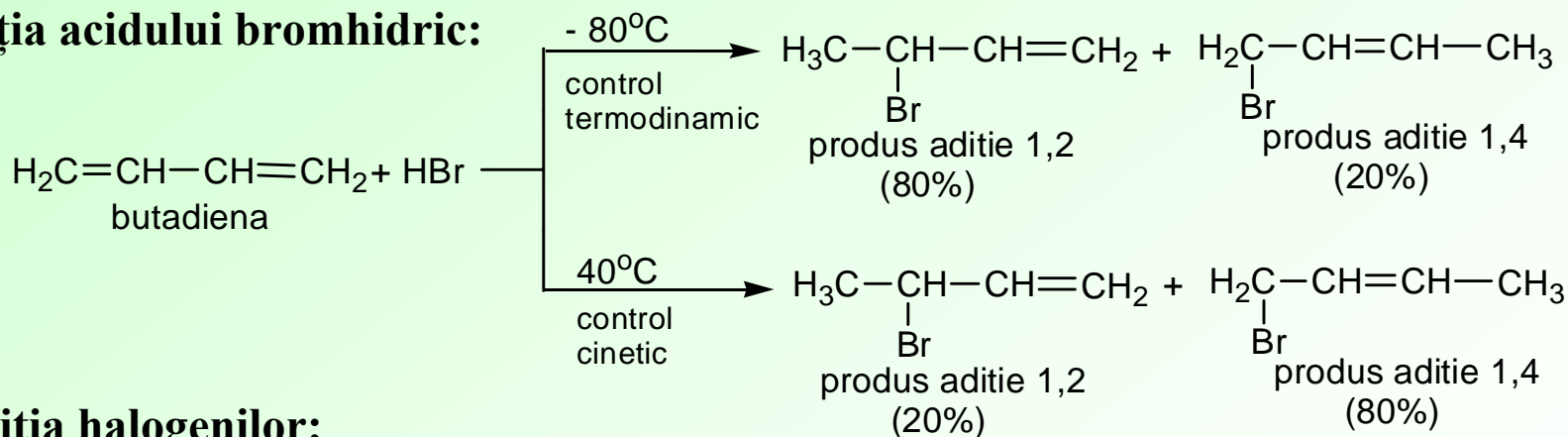
➤ Proprietăți

- Polienele cu duble legături izolate au proprietăți similare alchenelor simple.
- În cazul polienelor cu legături cumulate și conjugate, apar interacții între electronii π ai legăturilor duble, ceea ce conduce la proprietăți speciale.

1. Reacția de adiție

- Dienele cu legături duble conjugate, în prezența acizilor halogenați sau a halogenilor dau reacții de adiție în pozițiile 1,2 și 1,4.

a. Adiția acidului bromhidric:

b. Adiția halogenilor:

